

SOUHRN ZÁCHRANNÉHO PROGRAMU

Ornithogalum pyrenaicum L. subsp. *sphaerocarpum* (KERNER) HEGI. III. Fl. Mitt.-Eur. 2: 255, 1909 [syn.: *Ornithogalum sphaerocarpum* Kerner, *Loncomelos sphaerocarpus* (KERNER) HROUDA ex DOSTÁL] – snědek pyrenejský kulatoplodý je v ČR zařazen mezi zvláště chráněné druhy rostlin v kategorii kriticky ohrožené (příloha č. II vyhl. MŽP č. 395/1992 Sb.).

V Červeném seznamu cévnatých rostlin ČR (GRULICH 2012) je zařazen v kategorii C1 t = kriticky ohrožený druh, v Červené knize ČR (ČEŘOVSKÝ et al. 1999) pak také jako kriticky ohrožený druh.

Poddruh *Ornithogalum pyrenaicum* subsp. *sphaerocarpum* zaujímá převážně východní část areálu druhu *Ornithogalum pyrenaicum* (HOLUB a HROUDA 1999). Je rozšířen od Moravy po Turecko. Centrum výskytu je na Balkánském poloostrově a v Malé Asii. Na západ zasahuje do Itálie, na sever přes Maďarsko na Moravu (HROUDA 2010).

V současnosti se snědek pyrenejský kulatoplodý vyskytuje velmi vzácně na východní Moravě v Hostýnských vrších a ve střední části Bílých Karpat. V roce 2016 byla nalezena herbářová položka z lokality u Pouzdřan S vysokou pravděpodobností se snědek pyrenejský kulatoplodý mimo výše uvedených oblastí v ČR již nevyskytuje. Charakter výskytu v ČR má tedy povahu dvou areálů na severní hranici areálu. Nové lokality by proto mohly být zjištěny pouze v jejich rámci a nejbližším okolí. Vznik nových populací přirozenou migrací je vzhledem k ekologii a biologii zájmového taxonu prakticky vyloučený. Na většině lokalit dochází ke snižování velikostí populací a zhoršuje se i stav biotopů, které jsou pro něj optimální.

Biotopové nároky druhu nejsou vyhraněné. Vyskytuje se (či v minulosti vyskytoval) od polních kultur (pouze v minulosti dle literárních údajů a herbářových dokladů) přes louky a pastviny po křoviny, akátiny a dokonce i dubohabřiny. Na základě vyhodnocení reprezentativního souboru fytoocenologických snímků z bezmála všech lokalit a vegetačních typů s tímto taxonem u nás bylo zjištěno, že je schopen růst až v devíti vegetačních jednotkách na úrovni svazů travinobylinné vegetace (zejména *Arrhenatherion elatioris*, *Bromion erecti*, až *Cirsio-Brachypodion pinnati*, a *Aegopodion podagrariae*, méně často nebo v přechodových typech ale také *Molinion caeruleae*, *Deschampsion cespitosae*, *Violion caninae*, *Cynosurion cristati* i *Trifolion medii*) a čtyř svazů vegetace s převahou dřevin (*Berberidion vulgaris*, *Chelidonio majoris-Robinion pseudoacaciae*, *Alnion incanae* a *Carpinion betuli*).

Z hlediska počtu lokalit má zájmový taxon těžiště výskytu (14 z 24 lokalit, především v Hostýnských vrších) v mezofilních loukách svazu *Arrhenatherion elatioris*, zejména v asociaci podhorských kostřavovo-trojštětových luk asociace *Poo-Trisetetum flavescens* a eutrofních ovsíkových luk asociace *Pastinaco sativae-Arrhenatheretum elatioris*. Mnohde se ale částečně jedná o přechody k některým asociacím z výše jmenovaných svazů.

Mezi nejvýznamnější příčiny změn rozšíření patří nevhodné způsoby hospodaření (v minulosti hluboká orba, sečení nebo pastva před vysemeněním, přílišná intenzita nebo dlouhodobá absence hospodaření spojená se zarůstáním lokalit).

V posledních letech je významným negativním faktorem spásání přemnoženou spárkatou zvěří (zejména daňkem skvrnitým). Méně významné ohrožení, působící spíše lokálně, je přímé poškozování lokalit (lidskými aktivitami i biotickými vlivy, např. prasetem divokým). Potenciální ohrožení představuje změna způsobu využívání pozemků s výskytem zájmového taxonu, například jejich zalesňování.

Cílem záchraného programu je udržení populací *Ornithogalum pyrenaicum* subsp. *sphaerocarpum* jako planě rostoucího druhu na území České republiky a to v obou oblastech jeho výskytu tj. Hostýnských vrchů a okolí i Bílých Karpat a okolí.

Nejdůležitějším opatřením je cílená péče o lokality s nejperspektivnějšími populacemi zájmového taxonu a zajištění jejího financování. Hlavní podmínkou pro výběr těchto nejcennějších lokalit byla velikost a životaschopnost populací zájmového taxonu (ukazatelé počet rostlin v době kvetení, počet listových růžic a souhrnný ukazatel význam lokality pro druh). Přihlédnuto bylo také ke trendu vývoje populace, stupni zachování stanoviště, dlouhodobé perspektivě lokalit a náročnosti vhodné péče (reálnosti jejího provedení).

Neměla by však být opomenuta ani navržená managementová opatření pro ostatní lokality, zejména u těch, které jsou již v současnosti v režimu územní ochrany (např. PP Pod Kozincem v Hostýnských vrších) nebo jsou stanovená opatření nenáročná na provedení.

Mimo výše uvedená opatření v rámci péče o druh a biotop je prioritní také provádění monitoringu.

Doplňková opatření zahrnují výzkum (vyhotovení studie o klíčivosti zájmového taxonu, průzkum lokalit v okolních státech – na Slovensku, případně v Maďarsku a Rakousku, vyhotovení studie o genetické variabilitě populací, vytvoření seznamu lokalit potenciálně vhodných pro založení nových populací druhu, včetně zdrojových), výchovu a osvětu, včetně publikace výsledků a ostatní opatření jako např. zajištění územní ochrany.